

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور

دستور العمل اجرایی حفاظت از جنگلهای هیرکانی

تهیه و تدوین:

یگان حفاظت سازمان

مهر ماه ۱۳۹۸

مقدمه :

یکی از مهمترین دلایل تخریب در عرصه های منابع طبیعی به خصوص گستره جنگل های شمالی کشور دخالت های سهوی، عمدی و سود جویانه عوامل انسانی می باشد که با هدف بهره برداری زیستی، معیشتی و آزمندانه افراد حقیقی و حقوقی و ... ظهور و بروز نموده و به دلیل عدم پوشش مستمر و مؤثر حفاظتی و در سایه بی توجهی به ضوابط قانونی به یکی از خطرناکترین عوامل تخریب تبدیل شده است. لذا یکی از مؤثرترین راهکارهای مقابله با این پدیده تخریبی، برنامه ریزی هدفمند و قابل نظارت و کنترل گشت و مراقبت و رصد دقیق عرصه های منابع طبیعی در چارچوب قوانین و مقررات فنی و حقوقی حاکم بر مدیریت انفال در سطح کشور به خصوص چهار اداره کل گیلان، ساری، نوشهر و گلستان می باشد.

فصل اول: کلیات

ماده (۱) هدف

- ۱- ساماندهی و برنامه ریزی هدفمند در جهت ارتقاء پوشش حفاظتی عرصه منابع طبیعی در محدوده رویشی هیرکانی با هدف پیشگیری و برخورد به هنگام با هرگونه تخریب و تصرف.
- ۲- مسئولیت سازی برای شرکت ها و نیروهای حفاظتی.
- ۳- وحدت رویه در اجرای اقدامات، قوانین و ممانعت از اعمال سلائق متفاوت.
- ۴- کنترل مؤثر راههای اصلی و فرعی حوزه استحفاظی.
- ۵- ایجاد هماهنگی فی مابین ادارات کل گیلان، ساری، نوشهر و گلستان برای حفاظت بهینه از منابع طبیعی.
- ۶- شناسایی و پایش مستمر نقاط بحرانی و نیمه بحرانی در زمینه های آفات، حریق، تصرفات، قطع درختان و قاچاق چوب و جلوگیری از زمین خواری و تغییر کاربری اراضی غیر مجاز.
- ۷- حضور سریع و به موقع در منطقه وقوع تخلف و انجام اقدامات قانونی به خصوص در رسیدگی به گزارشات واصله (مردمی، مخبرین و ...).
- ۸- اجرای احکام قضایی در جهت حفاظت از عرصه های منابع طبیعی.

ماده ۲) منظور

۱- دستیابی به اهداف و اجرای اسناد فرا دستی و تعهدات قانونی برنامه های توسعه کشور.

۲- حفظ و حراست از عرصه های منابع طبیعی با اعمال مدیریت هوشمندانه.

۳- ایجاد بستر و زمینه حضور هدفمند و موثر واحدهای گشت در عرصه های منابع در مقاطع مختلف زمانی.

۴- اصلاح و بهبود فرآیند انجام کار در راستای مفاد قانونی، الزامات فنی و دستورالعملها و بخشنامه های ستاد.

۵- تهیه و تدوین شرح وظایف و شیوه های اجرای مؤثر متناسب با شرایط هر محل و همچنین تعیین نقش اکیپهای گشت و مراقبت.

ماده ۳) مفاهیم واصطلاحات:

۱- ضابط خاص:

مقامات و مأمورانی که به موجب قوانین خاص در حدود وظایف مشخص محول شده ضابط دادگستری محسوب می شوند؛ از قبیل رؤسا، معاونان و مأموران زندان نسبت به امور مربوط به زندانیان، مأموران وزارت اطلاعات و مأموران نیروی مقاومت بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و همچنین سایر نیروهای مسلح در مواردی که به موجب قانون تمام یا برخی از وظایف ضابطان به آنان محول شود ضابط محسوب می شوند.

* لازم به ذکر است که مأمورین منابع طبیعی که به موجب احکام سازمانی مأمور کشف و تعقیب جرائم مذکور در این قانون میشوند طبق ماده ۵۴ قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ در ردیف ضابطین خاص محسوب و از این حیث تحت تعلیمات دادستان محل انجام وظیفه خواهند نمود.

۲- گشت و مراقبت حفاظتی:

گشت زنی طبق برنامه و مداوم در محدوده استحفاظی موجب استقرار امنیت و جلوگیری از جرم در آن محدوده میشود که شامل مجموعه اقدامات و فعالیتهایی است که توسط نیروهای حفاظتی دولتی و خصوصی جهت پیش آگاهی، پیشگیری، کنترل و جلوگیری از هرگونه تخریب و تجاوز به عرصه و اعیان منابع طبیعی به انجام میرسد. این اقدام پایشی جهت جلوگیری از وقوع جرائم با یک برنامه منظم زمانی و مکانی با وسایل موتوری و پیاده، آشکار و نهان به انجام میرسد.

۳- نیروی حفاظتی:

به نیروی آموزش دیده مبانی (انتظام، اجرایی و قضایی) جهت حضور در عرصه های منابع طبیعی و انجام گشت

و پایش به منظور پیشگیری و مقابله با جرایم مشهود و تشکیل پرونده قضایی متخلفین و متجاوزین به حوزه منابع طبیعی اطلاق میگردد.

۴- واحد گشت خودرویی:

واحدی متشکل از حداقل سه نفر (راننده، سراکیپ و سرنشین) با خودروی مجهز به چراغ گردان و سایر آرم و علائم مصوب یگان و تجهیزات انفرادی (بی سیم، شوکر، دستبند، افشانه، باتوم، سلاح و...) که برابر بلوک بندی تعیین شده و در ساعت مقرر نسبت به گشت زنی و انجام پایش در سطح حوزه استحفاظی اقدام و برابر قوانین و مقررات نسبت به برخورد با متخلفین اقدام می نماید.

۵- جرم مشهود:

جرمی که در مرئی و منظر ضابطین دادگستری واقع شده و یا بلافاصله مامورین یاد شده در محل وقوع جرم حضور یافته یا آثار جرم را بلافاصله پس از وقوع مشاهده کنند .

ماده (۴) مأموریت:

براساس ماده ۴ دستورالعمل تشکیل یگان حفاظت در سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور ابلاغی ستاد کل نیروهای مسلح، مأموریت یگان، حفاظت از عرصه و اعیان منابع طبیعی و ذخایر جنگلی بر اساس سیاستهای کلی سازمان به منظور جلوگیری از تخریب و تجاوز و هرگونه تخلف مندرج در قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع کشور و انجام بخشی از وظایف ناجا در این خصوص می باشد.

فصل دوم: اجرا

مأموریت یگان در قالب گشت و مراقبت از عرصه های جنگلی شمال به دو شکل ذیل اجرائی می گردد:

الف- اقدامات مستقیم فرمانده و پرسنل یگان (کارکنان رسمی، پیمانی و قراردادی سازمان و کارکنان وظیفه)

ب- حفاظت با تحویل عرصه به مؤسسات و شرکت های خصوصی، تعاونی ها و تشکل های تخصصی (بند "ب"

ماده ۲۹ قانون احکام دائمی برنامه ششم) و بسیج

ماده (۵) وظایف

الف) وظایف اداره کل

۱- مدیران کل موظفند قرارداد های حفاظت را صرفاً در نمونه فرم ارسالی از سازمان تنظیم نمایند و از هرگونه تغییر در مفاد آن خودداری نمایند.

- ۲- تهیه نقشه های "SHAPE FILE" برای هر یک از حوزه های تعیین شده در مناقصات حفاظتی و تحویل و تحول محدوده با تنظیم صورتجلسه و ذکر تاسیسات و امکانات سازمانی موجود در آن به مدیرعامل شرکت طرف قرارداد و ارسال یک نسخه از آن به دفتر مهندسی و مطالعات و فرمانده یگان سازمان.
- ۳- برنامه ریزی و نظارت در برگزاری مانور های دوره ای اطفاء حریق، ایست و بازرسی و بازدیدهای غیرمترقبه در جهت تشدید مبارزه با قاچاق محصولات جنگلی ومرتعی و احراز آمادگیهای لازم نیروها.
- ۴- نظارت بر وضعیت انضباطی کارکنان یگان و ملزم نمودن آنان به پوشیدن البسه، نصب نشانهای مصوب.
- ۵- هماهنگی با دادستان محترم استان و در صورت نیاز اخذ دستور مدت دار جهت انجام وظایف قانونی ضابطین یگان در چارچوب اختیارات تفویضی
- ۶- تهیه و ابلاغ برنامه عملیاتی گشت و مراقبت در چارچوب سیاست های ابلاغی از ستاد و اولویت های تعیین شده از سوی مدیر کل محترم استان بر اساس محدوده های بلوک بندی شده به مدیران شرکت ها.
- ۷- فرمانده یگان حفاظت شهرستان موظف است بر عملکرد شرکت فعال در حوزه استحفاظی نظارت دقیق به عمل آورده و در صورت مشاهده هر گونه تخلف، مراتب را در اسرع وقت به فرمانده یگان حفاظت اداره کل و رئیس اداره شهرستان کتباً گزارش نماید.
- ۸- برنامه ریزی در جهت ارتقای کیفی عملکرد نیروها با برگزاری دوره های آموزش انتظامی، ضابطین قضایی و تخصصی موضوع قرارداد با محوریت و مسئولیت با محوریت و نظارت دفتر آموزش، ترویج و مشارکتهای مردمی برای کارکنان رسمی، پیمانی و قراردادی یگان حفاظت به جهت کاهش آسیب های احتمالی از محل اعتبارات متن قرارداد شرکت های حفاظتی.
- ۹- نیاز سنجی آموزشی برای کارکنان شرکتها و مؤسسات حفاظتی طرف قرارداد و ابلاغ به مدیران این شرکت ها جهت ارتقاء کیفی عملکرد آنان با هماهنگی دفتر آموزش، ترویج و مشارکتهای مردمی سازمان و ادارات تابعه (از محل اعتبارات متن قرارداد شرکت های حفاظتی).
- ۱۰- حضور میدانی فرمانده و جانشین در عرصه تحویلی به شرکت ها با توجه به مسئولیت مستقیم فرماندهی در پاسخگویی به تعرضات احتمالی.
- ۱۱- در چارچوب تعهدات مندرج در فرم قرارداد هرگونه پرداخت به شرکت منوط به تایید حسن انجام وظیفه ماهانه است که توسط فرمانده یگان استان پس از کنترل لیست پرداخت حق و حقوق و واریزی حق بیمه پرسنل و احتساب جریمه تخلفات احتمالی صورت گرفته در حوزه حفاظتی تحویل شده به شرکت انجام خواهد گرفت .
- ۱۲- تعیین مسئولین واجد شرایط برای پاسگاه های ویژه منابع طبیعی با نیرو و امکانات لازم.
- ۱۳- برنامه ریزی جهت به حداقل رساندن تشکیل پرونده های جدید از طریق افزایش کنترل و نظارت واحدهای یگان حفاظت و نظارت ناظرین در بهره برداری از طرحها و صاحبان حقوق عرفی و استفاده از ظرفیت قانونی تبصره یک ماده ۵۵ قانون حفاظت در رفع تجاوز از اراضی ملی.

۱۴- فرمانده یگان حفاظت اداره کل با نظارت مدیر کل استان موظف است با حضور میدانی در سطح عرصه های جنگلی نسبت به مسدود سازی کلیه مسیر و جاده های جنگلی که راه عبور روستا ها نیست اقدام نماید . ضمناً با توجه به مسئولیت حفاظتی فرمانده یگان بازگشایی در مواقع ضروری نیز صرفاً توسط فرمانده یگان استان صورت خواهد گرفت .

ب)وظایف مؤسسات و شرکت های خصوصی، تعاونی ها و تشکل های تخصصی فعال در عرصه حفاظت
۱-تحویل گرفتن عرصه مورد حفاظت از فرمانده یگان حفاظت در چارچوب قرارداد تنظیمی براساس نقشه های "SHAPE FIL" مورد تایید واحد مهندسی و مطالعات استان.

۲-بلوک بندی حوزه تحویلی و تعیین اکیپ گشت و مسئول حفاظت برای هر بلوک.

۳-مطالعه دقیق کلیه تعهدات مندرج در فرم قرارداد تنظیمی و تلاش در جهت اجرای دقیق آن.

۴-نیازسنجی و برنامه ریزی در جهت آموزش عمومی و تخصصی موضوع قرارداد با محوریت و نظارت واحد آموزش، ترویج و مشارکتهای مردمی استان

۶-تجهیز نیروها (با اخذ مجوز) به امکانات اولیه دفاع شخصی برای انجام مأموریت.

۷-تهیه البسه فرم مشخص (با نظر ستاد یگان حفاظت سازمان) برای نیروهای شرکت های خدماتی که در مناقصه برنده شده و یونیفرم مصوب نداشته و قانوناً حق پوشیدن یونیفرم سازمانی یگان را نیز ندارند.

۸-کلیه نیروهای شرکت ها و مؤسسات حفاظتی که در اجرای مأموریت یگان حفاظت مشارکت دارند می بایست ملبس به لباس فرم مقرر و کارت شناسایی شرکت باشند.

۹-تنظیم فرم عملکرد به صورت ماهیانه (برابر فرمت پیوست قراردادها) و ارائه به فرمانده یگان استان به همراه لیست پرداخت حقوق و حق بیمه پرسنل

۱۰-اتخاذ تدابیر اجرایی و اقدامات پیشگیرانه، پیش آگاهی و کشف و اطفاء حریق و انجام امور امدادی و مردم یاری به هنگام بروز سوانح غیر مترقبه در عرصه و اعیان منابع طبیعی با هماهنگی واحدهای ذیربط.

۱۱- تلاش در جهت نگهداشت مطلوب ابنیه و تاسیسات سازمانی موجود در حوزه ماموریتی و جلوگیری از هرگونه دخل و تصرف و یا تخریب آن

ج) تجهیزات واحد گشت و مراقبت

*یک دستگاه خودروی مناسب گشت مجهز به چراغ گردان و علائم شرکت یا موسسه

*یک دستگاه بی سیم خودروئی و دستی

*یک عدد تابلوی ایست و سه عدد کله قندی شبرنگ

*مجهز بودن مامورین گشت به تجهیزات انتظامی به منظور تامین امنیت کارکنان(چراغ قوه، باتون(تونفا)،

کلاه ایمنی، افشانه. شوکر. دستبند و ...)

*همراه داشتن حداقل وسائل و ادوات اطفاء حریق نظیر بیل شن کش آتش بر آتش کوب فلکس پک و..

ماده ۶) دستورات هماهنگی

- ۱- مسئولیت کلی حفاظت در محدوده های تحویلی با مدیران شرکت ها و مؤسسات طرف قرارداد می باشد که محدوده تحویلی در پایان مدت قرارداد مجدد باید تحویل و تحول گردد.
- ۲- مسئولیت جبران هرگونه خسارت ناشی از تخلف نیروها در مدت قرارداد به عهده شرکت های طرف قرارداد خواهد بود.
- ۳- مناطق حساس و بحرانی باید به صورت شیفتی و ۲۴ ساعته پوشش حفاظتی داشته باشد.
- ۴- کلیه نیرو، تجهیزات و امکانات مندرج در قرارداد حفاظتی باید تحت مدیریت فرمانده یگان حفاظت استان صرفاً در امر حفاظت بکارگیری شود.
- ۵- کلیه وقایع اتفاقیه حوزه مأموریتی شرکت سریعاً باید به فرمانده یگان حفاظت منعکس گردد.
- ۶- کنترل ماهانه عرصه های تحویلی به شرکت ها توسط دفتر مهندسی و مطالعات از طریق اخذ نقشه های هوایی و انعکاس آن به استانها جهت پیگیری
- ۷- تهیه نقشه های روز ماهواره ای برای هر یک از حوزه های تحویلی به شرکتها توسط دفتر مهندسی و مطالعات و تحویل آن به استان جهت اخذ امضاء در زمان تحویل و تحول

خلیل آقایی

رئیس سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور